

Радничке Новине

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

 УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГХТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Излазе сваки дан

Б. С.

ДА НЕ БУДЕ ДОЦКАН?

Интернационална дипломатска утакмица

Свега пре тридесет и неколико дана, Србија се налазила у самртној опасности која умало што се није завршила катастрофом. Целу земљу обузела је била дрхтавица и пробијао ладан зној; два милиона људских бића имали су језовиту импресију као да полагамо улазе у чељусту неке грдне змијурине.

Чудним стицајем разних прилика које су све ишле у нашу корист, остали смо живи и осетили смо се ван опасности баш онда када смо сви веровали да више апсолутно не можемо избећи опасност. Милиони су данули душом, и још се повраћају себи од ужаса који је њима овладао у оном моменту. Цела земља опоравља се тек сад од огромне физичке и душевне малаксалости, и сви осећамо отприлике оно што би осећао човек кога су лекари, по свима законима и учењима медицине, огласили за мртвог, који је на основу тога однесен у капелу и остављен да ту преноћи па да се сутра сарани, али се он, неким непојмљивим стицајем тајанствених и скривених виталних снага, пробудио, подигао заклопац и на запрепашћење свију изишао из гробља...

Препоручите сад таквом једном човеку да се одмах боксује, и ви ћете у очима целог света изгледати смешни у колико не и луди. Е то, што не би радио најглупљи човек, то сад раде српски журналисти, који имају претензију да воде не само јавно мњење него и целу ову земљу. Наши новинари почели су одмах припремати духове за офанзиву. До пре неки дан, они су се задовољавали да то раде скривено и увијено. Међутим, сад то траже отворено. Сад захтевају офанзиву. Сад доказују како Србија, која још није дошла себи од страшне новембарске кризе, треба одмах да јурне на Аустрију и да је уништи.

Први трубни знак дао је пре два три дана у Малом Журналу најпотпунији представник новинарске честитости и памети у Србији: *Божа Савић* (Б. С.). За њим ће, разуме се, доћи и остали, сви они који су годинама доказивали овом наивноме народу како су аустријски војници мекушци који су навикли на белу кафу и земичку, како су њихови топови штрцаљке и како су им монитори сулундари.

Не бисмо ми поклањали пажњу овим ратоборним поклицима српског журналистичког олоша. Осетио је и најпростији грађанин ове земље да

патриотизам и храброст госпде новинара расте само са квадратом њиховог растојања од бојишта. Зна и најобичнији наш војник да борити се са Аустријанцима не значи исто што и играти жмурке са ајнлегеркама по штампаријама. За свакога је јасно да проливати мастило не значи исто што и проливати крв.

Али је ово писање значајно као симптом расположења које у том погледу влада код фактора који на ствари утичу и који ствари решавају. Ма колике глупости да пишу, наши новинари немају бар ту утеху за себе да су оне *њихове*, оригиналне. Они најчешће раде оно што им се дошапне или намигне.

Не плашимо се ми Б. С. ни његове политике: томе ми можемо само да се смејемо. Али се ми плашимо тога што ова земља изобилује на сваком кораку са понеким Б. С. или, још тачније, што се на најважнијим положајима и у најглавнијим установама нађе бар по неколико Б. С.

Б. С. то је симбол памети наших управљача, оних од чијег решења зависе животи и судбине толиких хиљада душа. И ето *зашто* кад видимо оно глупо Б. С. ми се најезимо; и ето *зашто* кад Б. С. тражи нову офанзиву ми се плашимо и зебемо...

НА БРЗУ РУКУ

Тешка казна

Кривицом генерала Кондића изгубљено је код Чеврњица, при прелазу преко Саве, 6000 и словом шест хиљада војника. И, дабогме, као што бива у земљи где има правде, генерал је одмах сивањен под суд, осуђен и — слава нека је Правди! — осуђен на чиставу годину дана зашвора.

Велики војни суд одобрио је ту пресуду, али није остао само на томе, већ је нарочито нагласио да генерал Кондић није кажњен још једним даном више (у ком би случају изгубио чин) ради тога да би целог живота осећао грижу савести носећи војничку униформу и примајући генералску плаћу.

Сад нам је тек јасно зашто мајор Велић није издржао ни дана зашвора за убиство оног војника. Он би, према овоме Кондићевом делу, имао да убије још петнајест војника и да једнога тешко рани, па тек да буде осуђен један дан зашвора.

Што смо ти ми прости и глупи: осуђивали смо човека што је убио само једног војника...

Купите добровољне прилоге за Радничке Новине

Рим је данас постао дипломатски центар целог света. Тамо зараћене земље шиљу своје најбоље и најокретније дипломате, не би ли преокренули Италију на ову или ону страну. Немачка је послала Билова; непрестано се говори о томе како ће у Рим отпутовати француски министар спољних послова Делкасе или бивши министар спољних послова Аното; а пре неки дан из Софије је тамо отпутовао Генадијев.

У јучерањем броју *Журнала де Балкан* читамо да посланик Србије у Букурешту, г. Михаило Ристић, одлази такође у Рим. Мора бити да је тачно, пошто је *Журнал де Балкан* орган нашег министарства спољних послова и пошто се једино из тога листа у Румунији може човек обавештавати шта се ради и каква се политика води у Србији.

У дипломатским круговима, г. Ристић се сматра као једна од најистакнутијих личности. Према томе види се да се сада у Риму одигравају врло важне ствари и да су у питању крупни, врло крупни интереси ове земље.

Бојати се само да све ово не буде већ доцкан. А сем тога, ма колико били дипломати вешти, ствар увек решавају крупни капиталистички интереси.

ЈЕДНА ГЛУПОСТ

У лудо бачене паре

Како неки листови јављају, смедеревска окружна скупштина одредила је суму од читаве 2000 динара да њоме купи заставу вардарскоме пуку!

Ово је лудост којој нема равне. Толики бегунци умиру и пропадају на сваком кораку од глади тако да се човеку мора коса да накрешти; толики рањеници страдају и умиру по болницама због недовољне неге и удобности; толика беда и мизерија на све стране због тога што маса света нема ни маријаша у џепу, а смедеревски скупштинари не најоше ништа паметније ни корисније него да тако велику суму утроше за куповину шарених крпа које немају никакве вредности ни значаја!

Кад ли ће се у овој земљи стећи макар мало памети?

ЈЕДНА ТАЈАНСТВЕНОСТ

Ко је послао Генадијева?

У јучерањем уводном чланку ми смо, између осталих појава, истакли као нарочито важан и сумњив знак одлазак Генадијева у Рим.

О томе сад пише и *Народ*, орган широких бугарских социјалиста. Он, у броју од среде, вели ово:

Шеф кашкаваљција (једна патриотска бугарска компанија која је лиферовала Турцима кашкаваљ за време док је бугарски народ проливао своју крв за њихове рачуне кољући се са Турским војницима. Примедба Редакције) отпутовао је синоћ у иностранство. Међутим радославовисте (владајућа партија), преко свог органа *Ушро*, изјављују у иронији како им тај пут Генадијева причињава особито задовољство...

Пре одласка Генадијева код њега је долазио царев лични секретар Добровић на један подужу

разговор. Између радославовиста, цара и Генадијева одиграва се нека интрига чији ће рачун имати да плати бугарски народ.

Радославовисти упућују преко *Ушра* грозне филипике Фердинанду кога оптужују као главног винозника за покољ од 16 јуна. *Изгледа према свему да је двор поверио Генадијеву ту мисију, насупрот жељи владе.*

Какву ли ће кашу да замеси у туђини овај дворски мисионар? Ма каква она била, њу ће пре свију морати да кусају радославовисти, који не могу да избегну одговорност за коалицију.

Ружна појава

Лекарска себичност

Чешће пута смо писали о неосетљивости и грубости наших лекара, управо писали смо о томе о чему би желели да не морамо никад писати.

Колико само утехе у овим тешким данима могу дати лекари болесницима и рањеницима, поред своје лекарске помоћи, знају сви који су били болесни или рањени. Тај њихов велики значај у ово време требао би да им да подстрека да неуморно истрају на послу око видања рана и болести задобивених на овој људској касапници: да забораве на своје материјалне жртве, које су ипак мање од жртава оних који су у борби; да забораве напор који је ништаван према умору оних који су по рововима. Тако би се најбоље одужили својој лекарској савести и оправдали ону веру коју народ има у њима и коју често изражава у оној класичној изреци: бог па ти, господине докторе!

Ми не споримо да је много таквих лекара који савесно и предано врше своју дужност, али зато што их има и таквих који заборављају свој позив, сматрамо за потребно да то осудимо, да назовемо ружном појавом.

Сада када смо све медицинаре претворили у лекаре, када нам сваки лекар вреди више него петорица у миру, дешава се да лекар да оставку на државну службу. Доиста ружно!

Индиферентна нам је потпуно личност те докторке, која се, чини нам се, зове г-ца Бркићева, која даје оставку на државну службу, да би се могла посветити приватној пракси, али нас интересује сам факт, тим пре што је госпођица до скоро радила у болници и изашла из ње онда када је најпотребнија била: када се појавило неколико случајева заразе.

Споредно је за нас и то што се г-ца сувише разматала патриотизмом и србизмом — то јој је свакако рђаво наслеђе околине у којој се васпитала — али је главно да се она показала сувише мало нежна, хумана и савесна као лекар.

СВЕТЕ УСПОМЕНЕ

(2)

Рђаво настројен ранијим поступцима интелектуалаца, Балугџића, Тоше Стојановића, Шовеља, Скерлића и т. д., моја лична мржња према њацима држала ме је читаве три године на пристojном одстојању од другова Туцовића, Кацлеровића и пок. Радована Драговића. И, ма да су се они искрено трудили да од мене, једног обичног молерског радника са свима лумпенским особинама, створе свесног пролетера и, гонећи ме да читам, ангажовали ме за послове покрета, ја сам их тако дуго у души мрзео, али због њихова одана рада за ствари пролетаријата осећао према њима и дубоко поштовање.

Растајући се данас са другом Туцом, ја не могу а да не изјавим: Ако сам икада што год за покрет вредео, и ако сам икад што добро у покрету урадио, и ако и данас што год лично вредим, то није заслуга моја, већ мојих учитеља, међу којима највидније место заузима наш опште омиљени Туца. А то што вреди за мене, дубоко сам уверен, вреди и за све остале раднике који су, благодарећи највише лично ангажовању друга Туце, од обичних радничких и фабричких пролетера, са свима лумпенпролетерским одликама, данас постали способни функционари у својим организацијама, добри говорници и израђени организатори.

Нека ми буде допуштено о другом Туци рећи још неколико речи: Далеко сам од тога да пишем о његовим теориским и опште организаторским способностима. За то је моје перо и сувише слабо. Ја ћу о њему рећи још само неколико речи као о другом на заједничком раду, о његовим личним подвизима да са сваки социјалдемократом може заједнички радити.

Било је људи и другова који су овда онда свој нерад правдили немогућношћу да са Туцом заједнички раде. А партиски одпадници кршћавали су партиске акције Туцизмом. Али, ми сви који смо до краја са Туцом заједно радили, смемо смело рећи: лаж је да са Туцом нико није могао заједнички радити, као и што је измишљотина да је Туца имао неке диктаторске особине. На против: једини човек који се увек трудио да све партиске људе привеже за партиске послове, и да са партиским друговима заједнички решава сва партиска питања; једини човек који је увек желео да сваки акт партије буде израз партиске заједнице, да се са свима друговима о сваком партишком питању споразуме и да свако најситније као и најкрупније решење, буде решење већине, био је Туца. И зато, сваки онај који би рекао да са Туцом није могао радити, тај не може ни с ким добро радити.

Али данас тога најтолерантнијег, најприступачнијег, најспремнијег и најбољег међу најбољим друговима нема више. Али ако Туце нема физички међу нама, он је ипак у нама. Радимо како је он радио, стварајмо као што је он стварао, што не знамо прочитајмо: он је то написао, па ће мо се тако најбоље одужити његовој сени.

Слава другу Димитрију Туцовићу!
Да живи његов идеал — Социјализам!
17. децембра 1914. г.
Београд.

Лука Павићевић

Пажња свима друговима

Опомињу се последњи пут и најозбиљније сви другови без разлике да без велике потребе или важног посла не долазе у редакцију никад пре 6 сати увече. Ко хоће да сврати да би се видео са ким или разговарао, тај најзад и може остати у администрацији; али у редакцију нека апсолутно нико не улази.

ПОРТУГАЛСКА ВОЈСКА

Систем милиције

Непријатељства између Португалије и Немачке већ су отпочела. Истина, за сад се борбе воде само у колонијама, али како је Португалија обвезана једним уговором да помаже Енглеску, то је врло вероватно да ће њене трупе бити употребљене и на европском бојишту. Стога је од интереса изнети неколико података о португалској војсци.

Законом од 2. марта 1911. г. у Португалији је уведена општа војна обавеза. Сваки португалски грађанин од 16 до 46 година је војни обвезник, до 30 година у активи, од 30 до 46 у резерви.

Међутим војни рок је доста кратак: у коњици 210 дана, у артиљерији 140, а у пешадији 105. По исслужењу рока имају се издржати сваке године по 2 недеље маневара.

Но поред ових маневара војни обвезници по исслужењу свог рока имају сваке недеље стрелачка и гимнастичка вежбања! Што се тиче бројне снаге португалске војске она у мирно доба износи 30.000 људи; у рату, пак, она достиже цифру од 200.000 бораца.

Та војска наоружана је најмодернијим оружјем. Што се тиче организације она је врло демократска. Тако дивизионе и бригаде ђенерале поставља парламент на предлог министра војног.

ПОД РАТНОМ КОСОМ

Ђорђе Ђурић,
учитељ

Док њифте и фићфирићи, који су и у моралном и у интелектуалном погледу нуле, седе у позадини, башкар се и певају *Ој Србијо мајко мила, мораш бити царевина*, дотле тамо, на страшином бојном пољу, где сипа као кишта куршум и шрапнел, падају једно за другим млади људи високе вредности, који нису тражили рат као господа патриоти из позадине али који имају у себи осећање достојанства па се не извлаче из борбених редова, и падају у рату са дубоким мржњом у срцу против рата и против међународних покоља.

Један од таквих био је и наш добри друг Ђока Ђурић. Још у учитељској школи, он се истакао међу свима својим друговима великом вредношћу, интелекцијом и начитаношћу. Са ретким социјалистичким одушевљењем, он је пратио и социјалистичку мисао и социјалистичку акцију; он је студирао неуморно теорију социјализма и узимао активног учешћа у нашем покрету где год би се нашао са својом учитељском службом. Па чак и у Прилепу, који је у социјалистичком погледу заостао и за кога је пролетерски покрет сасвим нова ствар, чак и тамо вредни и окретни друг Ђока оставио је дубоку успомену и снажан траг као социјалистички пропагатор.

Између осталих ствари, он је превео са немачког извршну студију Хенриете Роланд Холст о *Дицгеновој филозофији*, један есеј у коме се врло популарно и успешно објашњавају све финесе и тајне марксистичке филозофије и етике. Тај се превод налази у рукопису у нашим рукама, и Партија ће га, кад дође за то време и могућност, штампати.

То ће бити најлепши спомен нашем вредном и добром другу Ђорђу Ђурићу.

У РАТНОЈ ГРМЉАВИНИ

Два друга са оружјем у руци седе за време једне паузе после пуцњаве и тихо разговарају:

— Где је наша црвена застава? пита први. У многе борбе, у многе битке ишао сам. Зашто се бије?! Милиони људи, милиони радника! Видео сам много застава. С краљевским грбовима, орловима, лавовима и тигровима. Много застава. Жутих, белих, зелених, плавих и шарених. Једну само нисам видео: црвену радничку заставу. Где је она, наша црвена застава?

— Зар је не видиш? одговара други. Погледај око себе: поља, долине и планински ртови: цела земља покривена црвеном заставом, нашом радничком крвљу.

— А где је наша пролетерска песма? пита први. Ја сам слушао трубне знаке који позивају на убијање и грмљавину топова који су распрскавали у прах и пепео гвоздена и камена утврђења; ја сам слушао погребну песму над дубоким грбовима где мирно леже малочашњи непријатељи припијени нежно једни уз друге као браћа. Једну песму никако не чух: нашу пролетерску песму! Где је она?

— Па зар ти не чујеш нашу песму? одговара други. Она и сада као и раније одјекује у дубинама твога срца. И близу је дан кад ће се она узвити из таме и дубине и разлити се над целим светом. Тада ће у свима деловима земље наићи на громки одјек у редовима наших другова и наше браће.

Социјалистички Календар

Због теškoћа у штампарији, наш календар још није могао бити готов. У четвртак, 8 овог месеца, он ће ући у продају. Као што је јављено, цена ће му бити 0-15 дин. а продајци ће имати од сваког продајног календара 0-05 дин. рата.

Календар ће се продавати само на доплату или по поруџбини уз послате паре. Због тога нека нам се продајци одмах јаве са својим требовањем.

У календару ће бити и чланак о Туцовићу.

ИЗ ДАНА У ДАН

За рањенике и ратнике. Да би се рад „Кола Београдских Милосрдних Сестара“ (израда рубља за рањенике и ратнике и др.) могао продужити, јер је потреба веома велика, Председница „Кола Београд. Милосрд. Сестара“ г-ђа Јелена Н. Марковићка (у кући Јована Костића чешљара, *Лесковац*) моли господу, г-ђе и г-ђице чланове Управе; г-ђе и г-ђице магационерке, поверенице за прикупљање прилога, као и добровољне шваље, да је усмено или писмено изволе извести, где се сад налазе, шта су и колико скупиле добровољног прилога, шта су израдиле од примљеног рубља и коме су све то предале, као и то, да ли су вољне и даље радити за овај хумани циљ.

Аца Митровић, браварски радник у срп. држ. радионици, испустио је своју душу 26. децембра. Друг Аца је умро врло млад: у седамнаестој години. Изјављујемо наше другарско саучешће целој Ациној породици, и нека је слава нашем другу Аци.

НАША ТУГА ЗА ТУЦОВИЋЕМ

Изјавили су нам саучешће:

Друг **Бранко Годоровић**, браварски радник из Свилајнца. **Трифун Караџић**, зидарски радник из Ужице.

Ф Е Л Т О Н

НА СВОМЕ ОГЊИШТУ

— УТИСЦИ ЈЕДНОГА БЕГУНЦА —

Са нама хоће својој кући и један рањени Златиборац. Регрут. Кршан младић. Врло слободан. Пун прича. Једна од тих нас је слатко насмејала. Прича нам како је приликом другог повлачења IV пука III. позива од Сребрнице, један коморџија бадио с коња две пуне мешине ракије, да би што лакше и пре стигао у Бајину Башту. Оплакао их. На њима би лепо зарадио. Један пак борац, кад их угледа, баца пушку, замоли друга који је ишао с њим да је узме, а он упрти на раме ону једну мешину, — па хајде ка Дрини. Вели: Ти си ме довела до Сребрнице, да ако ме вратиш и у Бајину Башту! Ми пркосмо у смех, а он нас озбиљно прекиде: „Шта мислите ви, ракија је и њих упропастила. Проклета, али и благословена била!“ У томе наиђе воз. Ми се ужурбасмо. На једвите јаде нађосмо места за себе и ствари. Било нас је по џаковима, на угљу, по крововима. Целога пута се само песма ори, а војска шенлучи.

Дођосмо. Распрштасмо се ко препелице. Такмичимо се ко ће бити први. Благо нама! Ништа није измењено. И она стара липа, и она бујна чесма — сви се, чини нам се, заједно радује својим старим познаницима. Дочекао нас је добри Кастор који нам се одмах поче јадати што смо га оставили. Само што не уме речима да нам се похвали како је и он заплашио Швабе! Баба већ плаче од радости. Стари отац занемео од радости. Оживе наша кућа. Срећни смо. Нађосмо све на свом месту.

Варош је задржала своју стару физиономију. Штете је било. У дворштима се пуши слама где је била непријатељска комора. На понеким кућама прозори отворени. Ту је већ неко био. Дућани још затворени, али се види да су неки били отворени. Трошна судска зграда личи на шталу. Нечистоћа и блато свуда. Па ипак, добро је. Ту је био непријатељ, ту је била војска. Како сам се надала — добро сам се удала. Тако је могао рећи себи сваки од нас.

Причајте нам, оче, баба, комшија: како су се држали Аустријанци?

За Радничке Новине

— ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ —

Н. Н. 10 динара. Михаило Ђорђевић, из Пирота, 10 дин. Рафаило Бенвенисти, трговац 10 дин.

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

Синоћ Прес-биро није дао никаквих телеграма.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Борба у Француској

Париз, 31 децембра. Службено.— 30 децембра непрекидно рђаво време спречавало је операције готово на целом фронту; на дунама на обали Северног Мора бура која диже песак у вис; наша артиљерија у пределу Њупора и Ипра успешно је гађала непријатељеве радове. На североистоку од Соасона борба приметна око коте 132 била је врло упорна; преко целог дана Немци су били унели знатне снаге; ми смо се одржали на свима нагибима на западу ове коте док смо морали напустити источну страну. Борба се наставља између Соасона и Бери о Бака; наша је артиљерија на три разне стране изазвала експлозију усред непријатељских батерија. Од Ренса ка Аргони веома жесток артиљеријски двобој.

Отворен француски парламенат

Париз, 31. децембра. — Парламенат је отворен.

Немачки аероплани пред Лондоном

Париз, 31. децембра. — Аероплани немачки који су покушали да се приближе Лондону оштерани су.

Бомбардовање са немачких аероплана

Париз, 31. децембра. — Немачки аероплани бомбардовали су Мало ле Бен. Петоро њих је убијено. — Француски аероплани погонили су немачке аероплане који су покушали да се приближе Паризу.

Поенкаре на бојишту

Париз, 31. децембра. — Г. Поенкаре посетио је Денкерк где је предао заставе пешачким маринским пуковима; затим је отпутовао у главни стан енглеске где се разговарао с генералом Френчем и великим принцем.

ОГЛАСИ

Никола Поповић правник из Ужица, из ђачке чете, моли се да се јави редакцији нашег листа ако се налази у којој нишкој болници. Или, ако ко зна шта је с њим и где је сад, нека јави нашој редакцији.

Тодор Бугарин архивар у пензији и практикант Касационог Суда у Крушевцу, моли сваког оног да му јави, где се налази његов син Чедомир Т. Бугарски, наредник бив. VI ђачке чете у Скопљу. Чедомир се јавио 8. новембра тек год. са положаја, а у ком је пуку, батаљону и чети, није јавио. Унапред благодари сваком оном ко му јави о Чедомиру.

Сестра друга Ђоке Ђурића, учитеља, рез. наредник, водник II чете II батаљ. IX пука првог позива, моли да је изведе шта је с њим и је ли истина да је друг Ђока погинуо 1. новембра на Ставама окол. Јагодње. Јавити на адресу Д-р Ж. Ивановићу, Младеновац.

Модим сваког онога који би шта знао за мога брата Милију М. Ђукића наредника I чете IV батаљ. IV пука I позива Дринске дивизије, да јави његовом брату Ђуки М. Ђукићу, каплару, рањенику у II одељ. сталне војне болнице соба бр. 4. Крагујевац.

Мој брат Миаорад М. Јоцковић кројачки ратник из Шанца од мобилизације незнам где је, па стога молим учтиво сваког ко би ма шта о њему дознао, или знао, да ме писмом извести, адреса: Ђорђу М. Јоцковићу, избеглици у Параћину, а у кући Лазара Ђурића, Горња Мала.

Један резервни поручник тражи собу за становање. Обратити се што пре редакцији Радничких Новина, штампарија „Гутенберг“.

Служавку потребује боља кућа. Јавити се „Американ. Краљу Дијаманта“. Ниш, Обреновићева, 13.

Сајцијског радника потребује фирма „Краљ Дијаманта“, Ниш, Обреновићева 13. Ступити може одмах.

Моли се друг Радивоје Јелић рад. опанч. из Азање да радничка правила Вула Златановића рад. опанч. које му је дао на чување да иста пошаље на адресу коледжора опанчарских радника у Крушевцу.